

Sivistyslautakunta

Aika 14.10.2026 klo 17:00 - 20:03**Paikka** Kunnanvirasto, Messi**Käsitellyt asiat**

§	Otsikko	Sivu
§ 85	Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus	3
§ 86	Pöytäkirjan tarkastajat	4
§ 87	Sivistyspalveluiden hankkeet	5
§ 88	Vuoden 2025 arviointikertomus	6
§ 89	Talousarvio- ja suunnitelma 2027-2029 / sivistyspalvelut	9
§ 90	Sivistyspalveluiden toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2027	10
§ 91	Viestittävät asiat / Sivistysjohtajan ajankohtaiset	11
§ 92	Muut asiat	12
§ 93	Saimaanharjun koulun sisäilmaolosuhteet	13

OSALLISTUJAT

	Nimi	Tehtävä	Lisätiedot
Läsnä	Tiitto Marja Kolhonen Ilpo Peuha Leo Temonen Anne Lohi Jorma Hongisto Anni Iiris Kuuramaa Kari	puheenjohtaja varapuheenjohtaja jäsen jäsen kunnanhallituksen edustaja nuorisovaltuuston edustaja kunnanjohtaja	
	Leinonen Kirsi	sivistysjohtaja, esittelijä, pöytäkirjanpitäjä	poistui § 93 aikana klo 19.52
	Pouttu Piia Haapamäki Turo	sihteeri varajäsen	Teams-yhteydellä, poistui § 93 aikana klo 19.50 (Matti Häkkisen varajäsen)
Poissa	Arponen Jaana Häkkinen Matti Ohtamaa Leea		

Käsitellyt asiat	§:t
	85 - 93

Pöytäkirjan liitteineen ovat tarkastaneet ja sähköisesti allekirjoittaneet

Marja Tiitto
puheenjohtaja

Kirsi Leinonen
pöytäkirjanpitäjä

Leo Peuha
pöytäkirjantarkastaja

Anne Temonen
pöytäkirjantarkastaja

Pöytäkirjan nähtävilläpito

Pöytäkirja pidetään hallintosäännön 159 §:n mukaisesti nähtävänä kunnan verkkosivuilla, siten kuin kuntalain 140 §:ssä tarkemmin säädetään.

Sivistyslautakunta

§ 85

14.10.2026

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Sivla 14.10.2026 § 85

Esityslista on lähetetty hallintosäännön § 138–140 mukaisesti sähköisesti 9.10.2026 toimielimen jäsenille ja muille, joilla on kokouksessa läsnäolo-oikeus tai -velvollisuus. Esityslista julkaistaan lisäksi kunnan verkkosivuilla.

Päätös

Puheenjohtaja totesi kokouksen laillisesti koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

Sivistyslautakunta

§ 86

14.10.2026

Pöytäkirjan tarkastajat

Sivla 14.10.2026 § 86

Pöytäkirja tarkastetaan sähköisesti (Sivla 26.8.2025 § 46) ja asetetaan nähtäville kunnan verkkosivuille hallintosäännön 158–159 §:n mukaisesti siten kuin kuntalain 140 §:ssä tarkemmin säädetään. Pöytäkirjan tarkastajat valitaan kokouksessa.

Päätös

Pöytäkirjantarkastajiksi valittiin Leo Peuha ja Anne Temonen.

Sivistyslautakunta

§ 87

14.10.2026

Sivistyspalveluiden hankkeet

Sivla 14.10.2026 § 87
166/02.04.02/2026

Valmistelija

Kirsi Leinonen, sivistysjohtaja
p. 040 640 3862
kirsi.leinonen@taipalsaari.fi

Sivistyspalveluissa on vuonna 2026 toteutettu laaja-alaisesti ulkopuolisella rahoituksen tuella kehittämishankkeita, jotka tukevat kunnan strategisia tavoitteita sekä sivistyspalveluiden toiminnallista kehittämistä. Hanketoiminta on kohdistunut erityisesti lasten ja nuorten hyvinvoinnin, osallisuuden, yhdenvertaisuuden, harrastustoiminnan, liikunnallisen elämäntavan sekä yhteisöllisyyden vahvistamiseen. Hankkeita on toteutettu perusopetuksessa, kulttuuripalveluissa, liikuntapalveluissa ja nuorisotyössä.

Vuoden 2026 aikana sivistyspalveluissa on ollut käynnissä useita valtionavustuksella rahoitettuja hankkeita, kuten tasa-arvon edistämiseen, koulujen kerhotoimintaan, Harrastamisen Suomen malliin, koulunuorisotyöhön, etsivään nuorisotyöhön, yhteisöllisyyden vahvistamiseen sekä liikunnallisen elämäntavan edistämiseen liittyviä kehittämishankkeita. Lisäksi hankerahoituksella on tuettu kulttuuripalveluiden kehittämistä sekä kuntalaisten osallistumis- ja harrastusmahdollisuuksia.

Hankkeiden avulla on saatu kuntaan merkittävää ulkopuolista rahoitusta, joka on mahdollistanut palveluiden kehittämisen, uusien toimintamallien käyttöönoton sekä hyvinvointia edistävien toimenpiteiden toteuttamisen ilman vastaavaa lisäystä kunnan perusrahoitukseen. Hanketoiminnan tavoitteena on myös juurruttaa toimiviksi arvioituja käytäntöjä pysyväksi osaksi kunnan palvelutuotantoa.

Sivistyslautakunnalle annetaan vuosittain katsaus sivistyspalveluiden hanketoiminnasta. Hankekatsaus antaa kuvan toimialan kehittämisestä sekä ulkopuolisen rahoituksen hyödyntämisestä palveluiden laadun ja vaikuttavuuden parantamisessa.

Esittelijä

Sivistysjohtaja Leinonen Kirsi

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta merkitsee tiedoksi toimialan hankkeet vuonna 2026.

Päätös

Sivistyslautakunta merkitsi tiedoksi toimialan hankkeet vuonna 2026.

Oheismateriaali

-Sivistyspalveluiden hankkeet 2026

Tarkastuslautakunta	§ 45	05.11.2025
Tarkastuslautakunta	§ 32	21.05.2026
Tarkastuslautakunta	§ 36	03.06.2026
Kunnanvaltuusto	§ 43	15.06.2026
Kunnanhallitus	§ 123	17.08.2026
Tekninen lautakunta	§ 93	24.09.2026
Sivistyslautakunta	§ 88	14.10.2026

Vuoden 2025 arviointikertomus

Tarla 05.11.2025 § 45

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan on arvioitava, ovat valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Arvioinnin tulokset raportoidaan vuosittain valtuustolle annettavassa arviointikertomuksessa.

Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä.

Päätösehdotus

Tarkastuslautakunta tarkentaa arvioinnin työohjelman ja päättää jäsenten keskinäisestä työnjaosta koskien vuoden 2025 arviointikertomusta.

Päätös

Hyväksyttiin.

Tarla 21.05.2026 § 32

Päätösehdotus

Tarkastuslautakunta valmistelee vuoden 2025 arviointikertomusta.

Päätös

Tarkastuslautakunta valmisteli vuoden 2025 arviointikertomusta.

Tarla 03.06.2026 § 36

Päätösehdotus

Tarkastuslautakunta hyväksyy vuoden 2025 arviointikertomuksen ja saattaa sen kunnanvaltuustolle käsiteltäväksi.

Päätös

Tarkastuslautakunta hyväksyi vuoden 2025 arviointikertomuksen ja saattaa sen kunnanvaltuustolle käsiteltäväksi.

Lisäksi tarkastuslautakunta esittää, että kunnanvaltuusto pyytää kunnanhallitusta hankkimaan oman lausuntonsa lisäksi lautakunnilta lausunnot vuoden 2025 arviointikertomuksesta niin, että lausunnot ovat käsiteltävissä loka-marraskuussa 2026 kunnanhallituksessa ja tarkastuslautakunnassa.

Kv 15.06.2026 § 43

Valmistelija

Hulkkonen Mari, tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

Päätösehdotus

Kunnanvaltuusto käsittelee tarkastuslautakunnan laatiman vuoden 2025 arviointikertomuksen.

Tarkastuslautakunta	§ 45	05.11.2025
Tarkastuslautakunta	§ 32	21.05.2026
Tarkastuslautakunta	§ 36	03.06.2026
Kunnanvaltuusto	§ 43	15.06.2026
Kunnanhallitus	§ 123	17.08.2026
Tekninen lautakunta	§ 93	24.09.2026
Sivistyslautakunta	§ 88	14.10.2026

Kunnanvaltuusto pyytää kunnanhallitusta hankkimaan oman lausuntonsa lisäksi lautakunnilta lausunnot vuoden 2025 arviointikertomuksesta niin, että lausunnot ovat käsiteltävissä loka-marraskuussa 2026 kunnanhallituksessa ja tarkastuslautakunnassa.

Päätös

Hyväksyttiin.

Kh 17.08.2026 § 123

Valmistelija

Inka Rajala, hallintojohtaja
p. 040 628 8684
inka.rajala@taipalsaari.fi

Esittelijä

Kunnanjohtaja Kuuramaa Kari

Päätösehdotus

Kunnanhallitus pyytää lautakunnilta lausunnot, sekä laatii oman lausuntonsa vuoden 2025 arviointikertomuksesta siten, että lausunnot ovat käsiteltävissä loka-marraskuussa 2026 kunnanhallituksessa ja tarkastuslautakunnassa.

Päätös

Hyväksyttiin.

Tekla 24.09.2026 § 93

Valmistelija

Samuli Kakko, tekninen johtaja
p. 040 774 9252
samuli.kakko@taipalsaari.fi

Tekninen lautakunta toteaa, että tarkastuslautakunta on arviointikertomuksessaan esittänyt teknisiä palveluita koskevia havaintoja ja kehittämisehdotuksia, joista lautakunta lausuu oheisen liitteen mukaisesti.

Esittelijä

Tekninen johtaja Kakko Samuli

Tarkastuslautakunta	§ 45	05.11.2025
Tarkastuslautakunta	§ 32	21.05.2026
Tarkastuslautakunta	§ 36	03.06.2026
Kunnanvaltuusto	§ 43	15.06.2026
Kunnanhallitus	§ 123	17.08.2026
Tekninen lautakunta	§ 93	24.09.2026
Sivistyslautakunta	§ 88	14.10.2026

Päätösehdotus

Tekninen lautakunta antaa lausunnon vuoden 2025 arviointikertomuksesta liitteen mukaisesti ja esittää sen kunnanhallituksen käsiteltäväksi.

Päätös

Hyväksyttiin.

Sivla 14.10.2026 § 88
251/00.03.01/2025

Valmistelija

Kirsi Leinonen, sivistysjohtaja
p. 040 640 3862
kirsi.leinonen@taipalsaari.fi

Esittelijä

Sivistysjohtaja Leinonen Kirsi

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta antaa lausunnon vuoden 2025 arviointikertomuksesta. Lausunto liitetään pykälän liitteeksi.

Päätös

Sivistyslautakunta antaa lausunnon vuoden 2025 arviointikertomuksesta liitteen mukaisesti, ja esittää sen kunnanhallituksen käsiteltäväksi.

Liite

- Arviointikertomus 2025

Oheismateriaalit

-Lausunto Arviointikertomus 2025
-Lausunto vuoden 2025 arviointikertomuksesta _sivistyslautakunta
14.10.2026 § 88

Sivistyslautakunta

§ 89

14.10.2026

Talousarvio- ja suunnitelma 2027-2029 / sivistyspalvelut

Sivla 14.10.2026 § 89
178/02.02.02/2026

Valmistelija

Kirsi Leinonen, sivistysjohtaja
p. 040 640 3862
kirsi.leinonen@taipalsaari.fi

Kunnanhallitus hyväksyi 7.9.2026 § 136 talousarvio 2027 ja taloussuunnitelma 2028-2029 laadintaohjeet, joiden mukaisesti talousarvio on laadittu.

Sivistyspalvelut koostuvat seuraavista tehtäväalueista:

- sivistyspalveluiden hallinto
- ruokapalvelut
- esi- ja perusopetus
- varhaiskasvatus
- kulttuuri- ja vapaa-aika

Esittelijä

Sivistysjohtaja Leinonen Kirsi

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta hyväksyy sivistyspalveluiden esitetyn käyttötalouden talousarvioesityksen vuodelle 2027 sekä taloussuunnitelman vuosille 2028-2029, ja esittää sen edelleen kunnanhallituksen käsiteltäväksi.

Päätös

Sivistyslautakunta hyväksyi sivistyspalveluiden esitetyn käyttötalouden talousarvioesityksen vuodelle 2027 sekä taloussuunnitelman vuosille 2028-2029, ja esittää sen edelleen kunnanhallituksen käsiteltäväksi.

Liite

- Talousarvio ja -suunnitelma 2027-2029 lähtötiedot ja laadintaohjeet

Oheismateriaalit

- Talousarvio- ja suunnitelma 2027-2029 _ sivistyspalvelut tehtäväalueittain _luonnos

Sivistyslautakunta

§ 90

14.10.2026

Sivistyspalveluiden toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2027

Sivla 14.10.2026 § 90
178/02.02.02/2026

Valmistelija

Kirsi Leinonen, sivistysjohtaja
p. 040 640 3862
kirsi.leinonen@taipalsaari.fi

Sivistyspalveluiden tehtäväalueet ovat laatineet talousarvion toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2027.

Esittelijä

Sivistysjohtaja Leinonen Kirsi

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta hyväksyy sivistyspalveluiden vuoden 2027 toiminnalliset tavoitteet, ja esittää ne edelleen kunnanhallituksen käsiteltäväksi.

Päätös

Sivistyslautakunta hyväksyi sivistyspalveluiden vuoden 2027 toiminnalliset tavoitteet muutamalla teknisellä korjauksella, ja esittää ne edelleen kunnanhallituksen käsiteltäväksi.

Oheismateriaali

-Sivistyspalveluiden toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2027

Viestittävät asiat / Sivistysjohtajan ajankohtaiset

Sivla 14.10.2026 § 91

1. Etelä-Karjala kasvattaa -ohjelman aloituspalaveri / 25.9.2026 Imatra

Päätös

Sivistyslautakunta merkitsi viestittävät asiat tietoonsa saatetuksi.

Sivistyslautakunta

§ 92

14.10.2026

Muut asiat

Sivla 14.10.2026 § 92

1. Jorma Lohi / Rehulan alueella asuvien oppilaiden lähikoulu
2. Marja Tiitto / Vehkataipaleen koulukuljetus
3. Anni Iiris Hongisto / Kouluruokailu

Päätös

Sivistyslautakunta keskusteli muista asioista.

Saimaanharjun koulun sisäilmaolosuhteet

Sivla 14.10.2026 § 93
169/10.03.02.00/2026

Valmistelija

Kirsi Leinonen, sivistysjohtaja
p. 040 640 3862
kirsi.leinonen@taipalsaari.fi

Saimaanharjun koulun sisäilmaolosuhteisiin liittyvät tutkimukset ja korjaustoimenpiteet ovat jatkuneet syksyn 2026 aikana. Toteutettujen tutkimusten perusteella rakennuksen ulkoseinärakenteissa on havaittu mikrobivaurioita sekä ilmapuotoja rakenteista sisäilmaan. Korjaustoimenpiteitä on käynnistetty ja osa korjauksista on jo toteutettu. Lisäksi ilmanvaihdon toimintaa on tarkasteltu ja säädetty sisäilmaolosuhteiden parantamiseksi.

Kunnan tekninen toimi toteuttaa parhaillaan rakennuksessa laajaa olosuhdekartoitusta ulkopuolisen asiantuntijan avustuksella. Kartoituksen tavoitteena on muodostaa kokonaiskuva rakennuksen sisäilman laadusta, rakenteiden kunnosta, ilmanvaihdon toimivuudesta sekä mahdollisista jatkotoimenpiteistä. Tutkimuksiin sisältyy muun muassa merkkiainekokeita, rakenteiden lisätutkimuksia, mikrobinäytteenottoa, ilmanvaihdon tarkastuksia, kuitumittauksia sekä ilman paine-eroihin, lämpötilaan, kosteuteen ja hiilidioksidipitoisuuksiin liittyviä mittauksia.

Koulun henkilöstöltä ja oppilailta on raportoitu oireilua, minkä vuoksi asian käsittelyä on jatkettu kunnan sisäilmaprosessin mukaisesti yhteistyössä teknisten palveluiden, sivistyspalveluiden, työterveyshuollon, opiskeluhoollon, työsuojelun sekä terveydensuojeluviranomaisten kanssa. Tilannetta seurataan jatkuvasti ja tarvittavia toimenpiteitä arvioidaan tutkimustulosten valmistuessa.

Esittelijä

Sivistysjohtaja Leinonen Kirsi

Päätösehdotus

Päätösehdotus annetaan kokouksessa.

Kokouksessa annettu päätösehdotus

Sivistyslautakunta päättää, että Saimaanharjun koulun toiminta siirretään väliaikaisesti pois rakennuksen sisäilmaolosuhteisiin liittyvän laajan käyttäjäoireilun vuoksi. Siirron tavoitteena on turvata oppilaille ja henkilöstölle terveelliset ja turvalliset opiskelu- ja työskentelyolosuhteet siksi ajaksi, kun rakennuksen sisäilmatutkimukset valmistuvat ja jatkotoimenpiteistä voidaan tehdä kokonaisarvio.

Päätös

Sivistyslautakunta päätti siirtää Saimaanharjun koulun toiminnan väliaikaisesti pois rakennuksesta sisäilmaolosuhteisiin liittyvän käyttäjäoireilun vuoksi. Päätös perustuu varovaisuusperiaatteeseen sekä tarpeeseen turvata oppilaille ja henkilöstölle terveellinen ja turvallinen toimintaympäristö siihen saakka, kunnes keskeneräiset sisäilmatutkimukset valmistuvat ja niiden perusteella voidaan tehdä lopulliset johtopäätökset jatkotoimista.

Sivistyslautakunta valtuuttaa sivistysjohtajan yhteistyössä teknisten palveluiden kanssa ryhtymään kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin väistötilojen käyttöönoton toteuttamiseksi ja toiminnan järjestämisen toteuttamiseksi.

Turo Haapamäki poistui kokouksesta klo 19.50 ja Kari Kuuramaa klo 19.52 asian käsittelyn aikana.

Muutoksenhakuohje koskee pykäläiä: § 85, § 86, § 87, § 88, § 89, § 90, § 91, § 92

TAIPALSAAREN KUNTA

Muutoksenhakukielto

Päätökseen, joka koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei ole muutoksenhakuoikeutta (Kuntal 136 §).

Muutoksenhakuohje koskee pykälää: § 93**MUUTOKSENHAKUOHJEET**

Pöytäkirja on 20.10.2026 viety nähtäväksi yleiseen tietoverkkoon.

MUUTOKSENHAKUKIELLOT

Kieltojen perusteet	Seuraavista päätöksistä ei saa tehdä kuntalain 136 §:n mukaan oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta, koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa. Pykälät: 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92
	Koska päätöksestä voidaan tehdä kuntalain 134 §:n mukaan kirjallinen oikaisuvaatimus, seuraaviin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla: Pykälät:
	Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 6 §:n / muun lainsäädännön mukaan seuraaviin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla. Pykälät ja valituskieltojen perusteet Pykälät:

OIKAISUVAATIMUSOHJEET

	Seuraaviin päätöksiin tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Viranomaisen, jolle oikaisuvaatimus tehdään, osoite ja postiosoite: Taipalsaaren sivistyslautakunta Kellomäentie 1, 54920 Taipalsaari Sähköposti: kirjaamo@taipalsaari.fi Pykälät: 93 Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.
Oikaisuvaatimuksen sisältö	Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteineen ja se on tekijän allekirjoitettava.

HANKINTAOIKAISUOHJE

	Hankintaoikaisun voi tehdä tarjouskilpailuun osallistunut tarjoaja tai osallistumishakemuksen tehnyt ehdokas eli se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (<u>asianosainen</u>). Pykälä:
--	---

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen ja valitusaika	Seuraaviin päätöksiin voidaan hakea muutosta kirjallisella valituksella. Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta kunnallisvalituksin vain se, joka on tehnyt oikaisuvaatimuksen. Mikäli päätös on oikaisuvaatimuksen johdosta muuttunut, saa päätökseen hakea muutosta kunnallisvalituksin myös asianosainen sekä kunnan jäsen.
	Valitus tehdään ensisijaisesti hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet Itä-Suomen hallinto-oikeus Sähköposti: ita-suomi.hao@oikeus.fi Puh: 029 564 2502 Postiosoite: PL 1744, 70101 Kuopio Käyntiosoite: Minna Canthin katu 64

	Kunnallisvalitus, Valitusaika 30 päivää Pykälät: Hallintovalitus, Valitusaika 30 päivää Pykälät:
Valitusviranomaisen ja valitusaika	Muu valitusviranomaisen, osoite ja postiosoite Valitusaika 14 päivää Pykälät: Valitusaika alkaa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kaavan tai rakennusjärjestyksen hyväksymistä koskevan päätöksen katsotaan kuitenkin tulleen asianosaisten tietoon silloin kun päätös on kuntalain 140 §:n mukaisesti asetettu yleisesti nähtäville. Sähköisesti lähetetyn päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen kolmantena päivänä viestin lähettämisestä, jollei muuta näytetä. Vaikutuksiltaan vähäisenä pidettävästä asemakaavan muutoksesta valituksen voivat tehdä ne, joiden oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa. Alueellisella ympäristökeskuksella ja muulla viranomaisella on toimialaansa kuuluvissa asioissa valitusoikeus. Valitusoikeus on myös maakunnan liitolla ja kunnalla, joiden alueella kaavassa osoitetulla maankäytöllä tai rakennusjärjestyksellä on vaikutuksia. Rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä toimialaansa kuuluvissa asioissa toimialueellaan on myös valitusoikeus. Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, toimitus on ylittänyt toimivaltansa tai päätös on muuten lainvastainen. Pelkästään kunnan jäsenyyden perusteella valitusoikeutta ei ole silloin, kun kyse on vaikutuksiltaan vähäisenä pidettävästä asemakaavan muutoksesta (MRL 191 § 3 mom.). Hankinta-asiaa koskevan päätöksen tarjoaja, osallistumishakemuksen tehnyt ehdokas tai muu taho, jota asia koskee, voi saattaa asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi tekemällä valituksen.
Valituskirja	Valituskirjassa on ilmoitettava - päätös, johon haetaan muutosta - miltä osin päätöksestä valitetaan ja muutos, joka siihen vaaditaan tehtäväksi - muutosvaatimuksen perusteet. Valituskirjelmässä on ilmoitettava valittajan nimi ja kotikunta. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta. Lisäksi on ilmoitettava postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa. Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä. Valituskirjelmään on liitettävä päätös, josta valitetaan, alkuperäisenä tai jäljennöksenä sekä todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta. Valituskirjelmään on liitettävä asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle. Asiamiehen on liitettävä valtakirja sen mukaan kuin HLL 21 §:ssä säädetään.
Valitusasiakirjojen toimittaminen	Valitusasiakirjat on toimitettava valitusviranomaiselle viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arklauantai, saa valitusasiakirjat toimittaa viranomaiselle ensimmäisenä sen jälkeisenä päivänä. Oikaisuvaatimuksen voi toimittaa oikaisuvaatimusviranomaiselle henkilökohtaisesti, asiamiestä käyttäen tai omalla vastuulla lähettämällä postitse. Oikaisuvaatimuksen voi toimittaa myös faksina tai sähköpostitse. Sähköisen viestin (faksin tai sähköpostin) katsotaan saapuneen viranomaiselle silloin, kun se on viranomaisen käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä siten, että viestiä voidaan käsitellä. Postiin valitusasiakirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Valitusasiakirjat voi toimittaa myös: nimi, osoite ja postiosoite Pykälät: Valitusasiakirjat on toimitettava ¹⁾: nimi, osoite ja postiosoite Pykälät:

Lisätietoja	Tuomioistuinmaksulain (1455/2015) 2 §:n nojalla muutoksenhakijalta peritään oikeudenkäyntimaksu 310 euroa hallinto-oikeudessa. Mikäli hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi, oikeudenkäyntimaksua ei tuomioistuinmaksulain 9 §:n nojalla peritä. Maksua ei myöskään peritä tuomioistuinmaksulain 5 §:ssä erikseen säädetyissä asioissa eikä saman pykälän 15 -kohdan perusteella myöskään asioissa, joiden käsittely tuomioistuimessa on muualla laissa säädetty maksuttomaksi. Maksuvelvollinen on tuomioistuinmaksulain 6 §:n nojalla vireillepanija ja maksu on valituskirjelmäkohtainen. Yksityiskohtainen oikaisuvaatimusohje/valitusosoitus liitetään pöytäkirjan otteeseen.
--------------------	--

¹⁾ Jos toimitettava muulle kuin valitusviranomaiselle